

Vörå socken.

I

Undersökning av tre till stor del förstörda kum-
mel på Lägpedd i Koske bys mark.
i juni 1919.

Cirka 3,5 km väster om Koske by ligger vid by-
vägen till Vassor och vid den västra ändan av den
vidsträckt Latjiniängen en låg sandbacke, kallad Läg-
pedd. Latjinislätten genomflytes av Lottaks bäcken, som
mynnar ut i Thorsuddsfjärden, och har fördom varit en
havsvik. Lägpeddbäcken har i långa tider beagnats som
sandtäkt och är till stor del bortgrävd. På sandtäk-
tens nordöstra rand ligger i en rad resterna av tre kum-
mel, vilka ha blivit undergrävda och till stor del ~~ha~~
rasat ner längs sluttningen. Då sandtäkten fortfarande
beagnas, voro äro kumlen hemfallna åt en säker för-
störelse. Då jag under ^{en} min tjänsteresa till Österbotten och
Tavastland i juni 1919 besökte Vörå, gjordes jag av den
för hembygdsforskning varmt intresserade bankdirektören
Jacob Tezengren uppmärksam på dessa forminnen
och bestod mig på hans anskallan för att undersöka
dem, Grävningen verkställdes 11. - 14. juni.

Kumlen ligger tätt invid varandra, blott 10-13
m nordost om ovannämnda byväg från Koske till Vassor,
i en linje, som löper från nordväst till sydost. De två
nordligare, på min kartskiss betecknade med I och II,
voro bättre bibehållna än groven III, av vilken endast
bottenstenarna funnos kvar.

Kumlet I synes ursprungligen ha haft en diameter
av cirka 10 m. Ungefär en tredje del av kumlet har rasat
ner i sandgropen och på dess sluttning. Marken, på vilken resten

av kumlet står, sluttar obetydligt från sandgropens rand åt byvägen till. Fornlämningens högsta punkt ligger därför vid gropens rand, ehuru här endast bottenstenarna återstår. I kumlets mitt ligger stenarna, som voro jämförelsevis små - de största ungefär hästhuvudstora, i 4 å 5 varv på varandra ^{och} det högsta varvet stenar ca 45-60 cm över ~~från~~ botten. I allmänhet bildade vad som återstod av kumlet en något rundad jämn hög yta. På flera ställen inom kumlet stodo stenhällar på kant; den största av dem, 1,20 m lång, hade jämte andra stenar redan glidit ett stycke ner för sandgropens slutning. Dessa på kant ställda hällar bildade icke delar av hällhistor. Anläggningar, som förtjänade detta namn kunde icke upptäckas i kumlet, men väl tycktes på några ställen stenar vara lagda i en viss ordning, så att de syntes bilda kretsar och fyrkanter. Fullt tydligt framträdde dock dessa stensättningar icke ur kumlets stenmass. På kumlets botten fanns ett 10-20 cm mäktigt skikt svart kulturjord och under detta brun sand. På några ställen i kumlets västra del anträffades över sandbotten ett tunt lerlager.

I kulturlaget hittades vid de på kartan med riffer utmärkta ställena ett antal av eld skadade föremål från folkvandringstidens tidigare skede (ca 500-talet), som äro katalogiserade under nr 7589: 1-30. Brändgubben hittades blott sparsamt på några å kartan med ^{en röd linje} ~~utan~~ ^{bevisade} utmärkta mindre områden i kumlets mitt och vid randen av sandgropen.

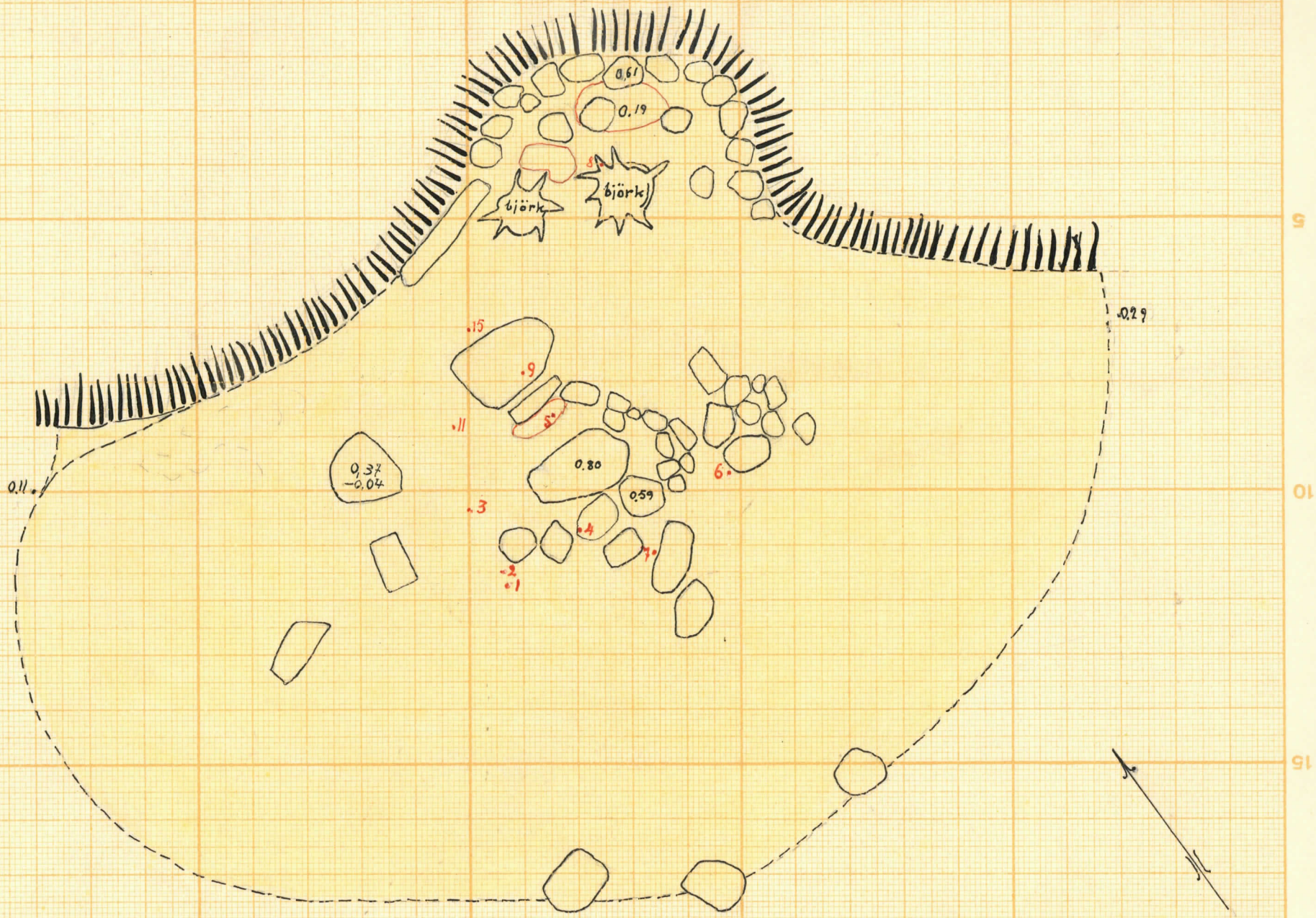
Kumlet II, det bäst bibehållna av de 3 grovarna, har sannolikt ~~vänt~~ ursprungligen ca 10 m i diameter och var numera 72 cm högt. Här sluttar marken från sandtäktens kant åt byvägen till. Nära kanten fanns 3-4 varv stenar på varandra, längre längre ner ligger de i 6-7 varv. Stenarna voro temligen små, de större vanligen

ungefär hästhuvudetorna, några få större funnos i kumlets centralare delar. Vid den södra periferin fanns en 0,60m x 1m stor, tydligt framträdande fyrkantig utvidgning av kumlet, märkbara en särskild gravanläggning (jfr. fotogr. nr 5330). Här hittades på botten under 2 varv stenar en förgylld damaskknapp och en "fågelnål" av brons, men inga brända ben. I det egentliga kumlets södra del anträffades i det 10-15 cm tjocka kulturlagret på botten ^{kringspridda} över ett område av ca 1,5m längd och 1m bredd brända ben samt några få föremål från folkvandrings-tiden. En mindre kvantitet brända ben anträffades i kumlets nordöstra del (närmare branten) och här hittades en pilspets av järn. Dessutom hittades kringspridda över kumlets centrala del ett större antal skivformiga järnbitar och några få andra föremål. Alla i kumlet gjorda fynd äro katalogiserade under nr 7589: 31-47.

Kumlet III hade till största delen redan ramlat ned i sandgruppen. På bachen funnos blott bottenstenar kvar. Den södra periferin kunde icke längre med bestämdhet fastställas.

Jag lät till en början sälla rester av kulturlager, som hade rasat ner från kumlet ^{men} ~~med~~ fastnat på sluttningen, och lyckades på detta sätt ännu tillvarata ett hjulformigt hängsmycke av brons, en kniv och en liten platt pärla av bärnsten. Vid undersökning av kummelresterna längs med sandtäktens rand hittades dessutom några skivformiga järnbitar och brända bensmulor. Se museets katalog nr. 7589: 48-56.

Alfred Hachman.

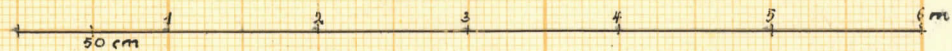

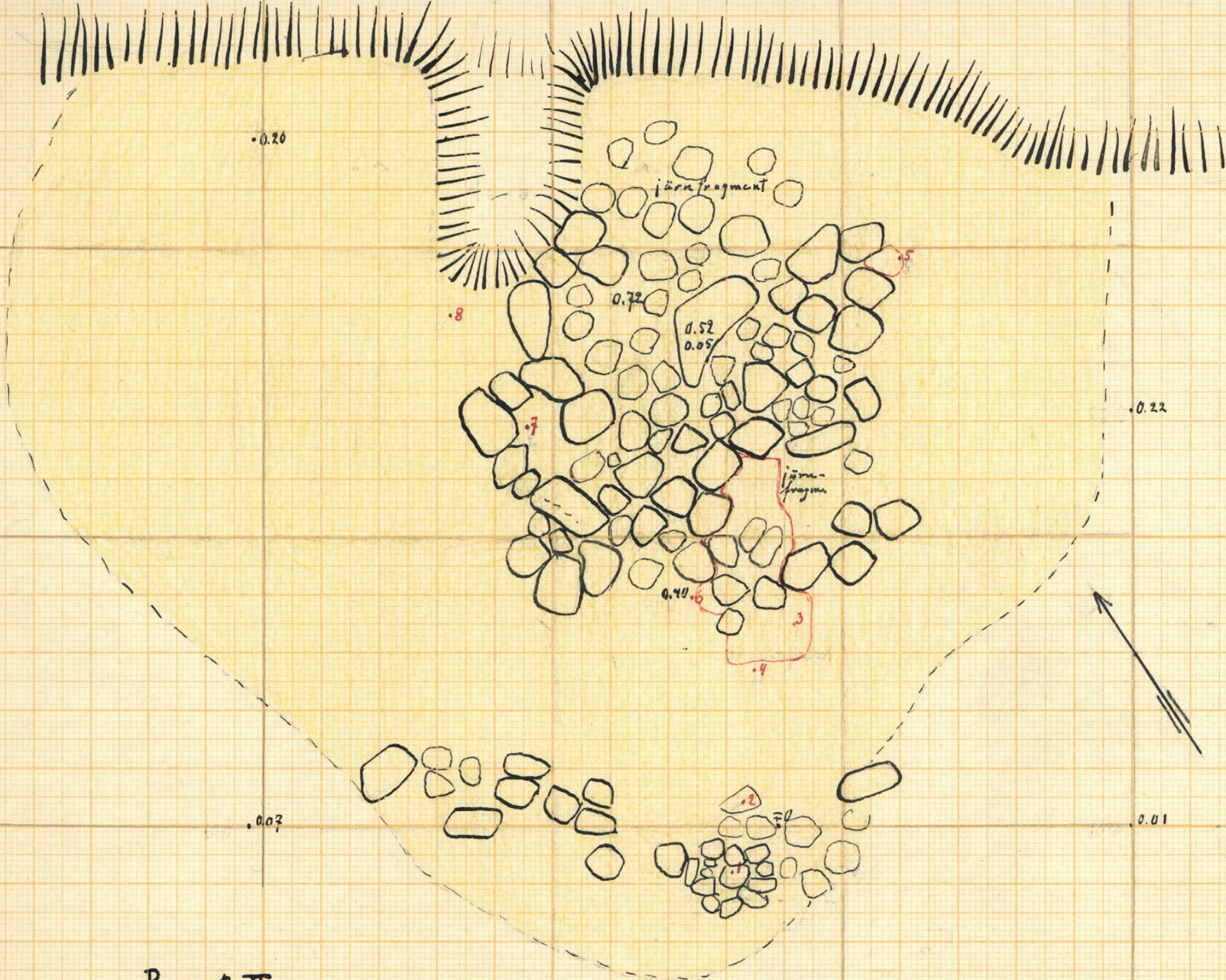
Röset I

på Lågfelt, Koskeby, Vörå socken
undersökt i juni 1919 av

A. Hackman. 70

De brända benens spridningsområden
äro begränsade av en röd linje.

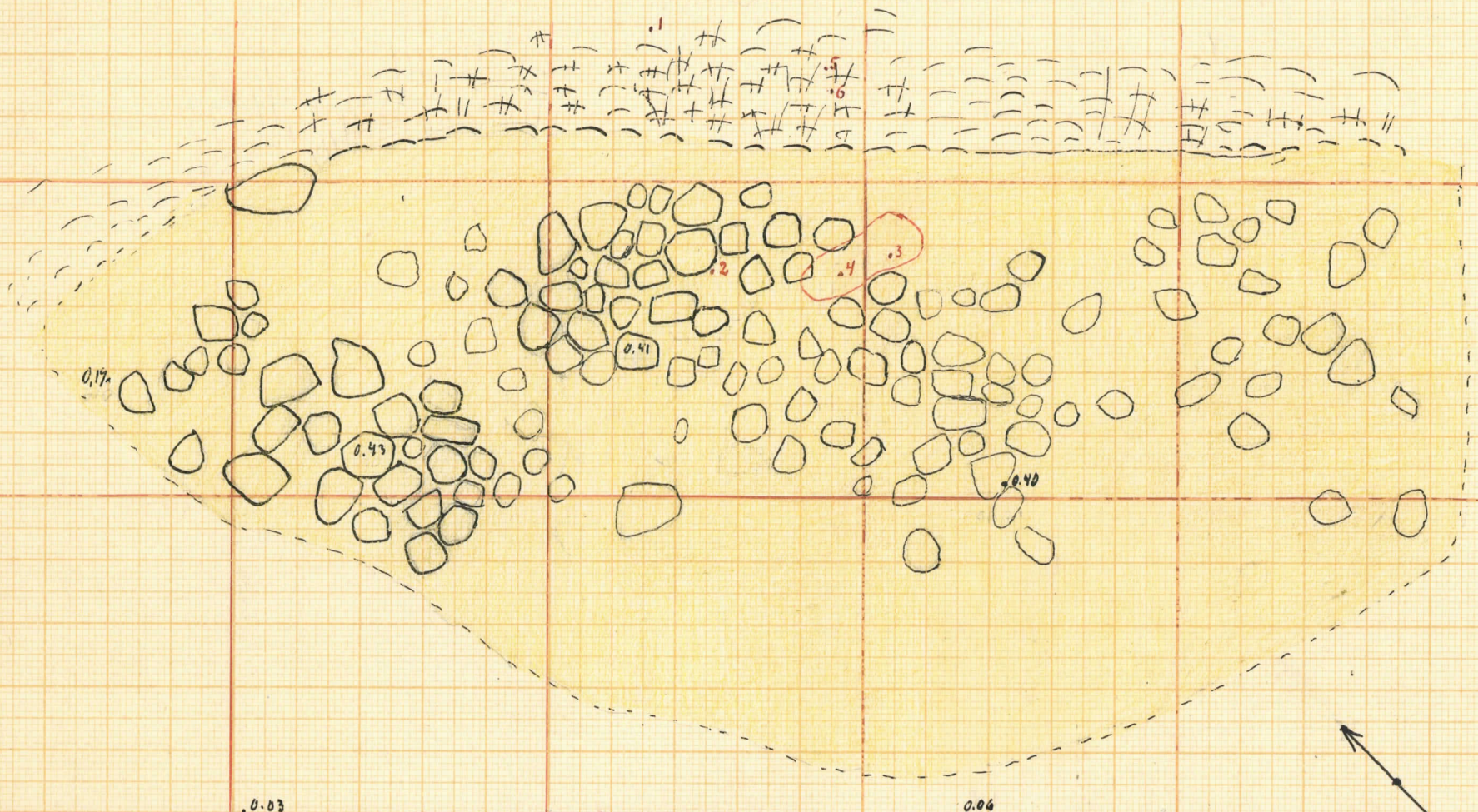
Riset II

på Lägelt, Koskeby, Vöra socken,
undersökt i juni 1919 av

A. Hackman.

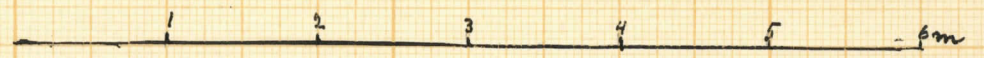
De brända benens spridningsområden
äro begränsade av en röd linja.

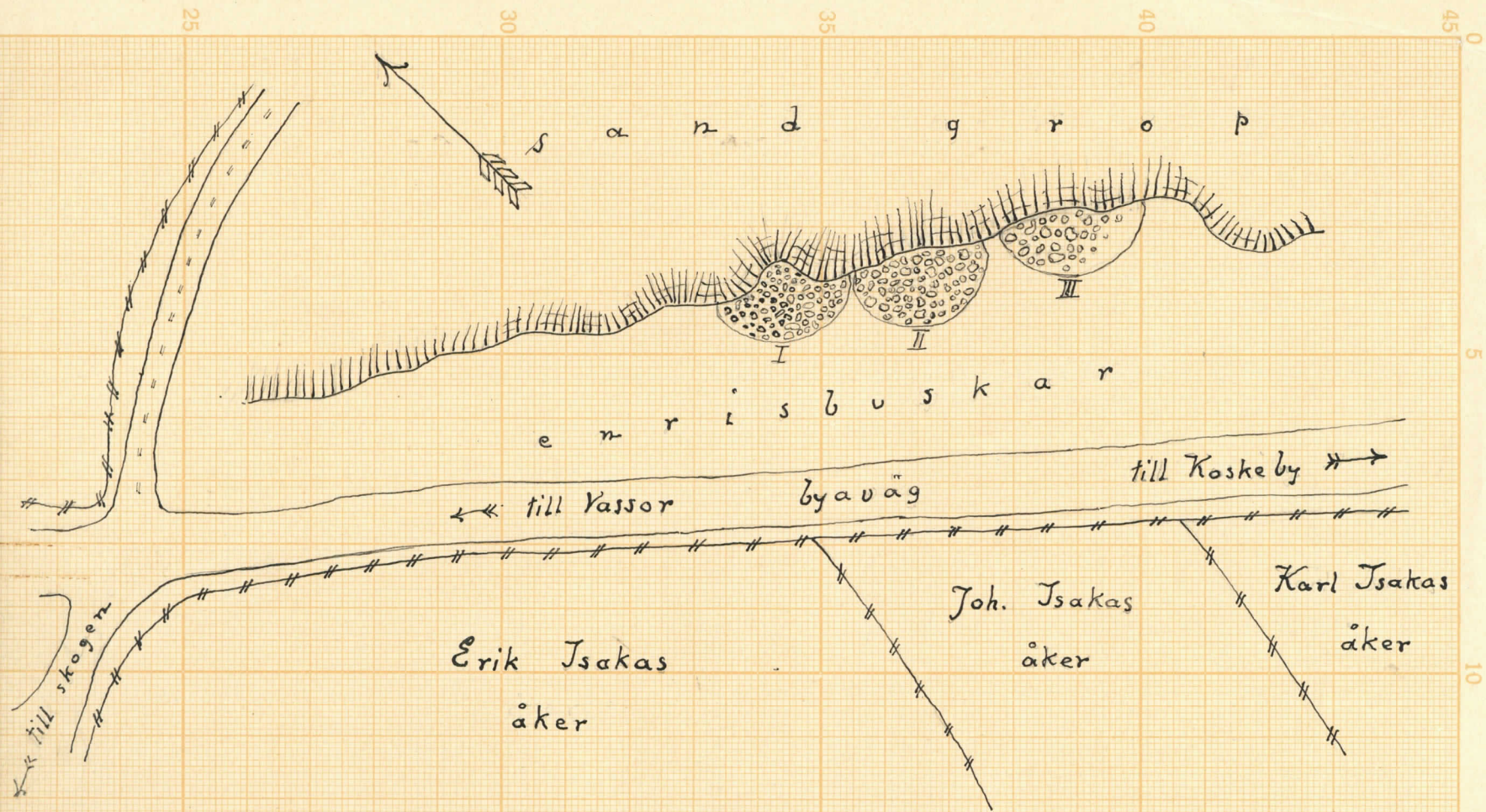

Röset III
 på Lägelt, Koske by, Vöra sn
 undersökt i juni 1919 av
 A. Hackman.

De brända benans spridningsområde är
 begränsat med en röd linje.

Rösen I-III på Lågpeld
 Koske by, Vöra socken
 Undersökta i juni 1919 av
 A. Hackman

Vörå socken.

pl. 5327.
Kumlen I, II och III på randen av en sandtäkt på
Läppeld i Koske by.

pl. 5328.
Kumlet I på Läppeld.

pl. 5329

Kumlet II på Lågspeld, sett från W.

pl. 5330

Del av kumlet II på Lågspeld, inom området a 2. Under stenen
 x hittades en förgylld damaskknapp och, i närheten, en "fågelnål"
 H. M. 7589.

A. Hackman 1919.

Vörå socken.

pl. 5331.

Kumlet II på Lågfeld, Koske by, under pågående undersökning. Bilden tagen från S mot N. H. M. 5389.

pl. 5332

Kumlet III på Lågfeld, sett från SO.

A. Hackman 1919.